

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: Siklóssy Rósaló

Cím: Egy októberi hét Wesselényi Miklóssal Pesten

Forrás: Pesti Hírlap

3n

1926. 12. 12.

Egy októberi hét Wesselényi Miklóssal Pesten.

A magyar napló-irodalomnak van egy ritka gyöngye: gróf Széchenyi István naplója, mely napjainkban jelenik meg kötetenként. Az olvasó azt sem tudja, mit csodáljon benne inkább, az adatok tárházát-e avagy azt a csodálatos lelket, melyet ez a naplóvalomás élénk tár. Ha pedig az utolsó iv is megjelent e pazar írásműből, remélhetőleg hozzájutunk mellő párdarabjához: *íj. báró Wesselényi Miklós naplójához.*

Alig van a történelemben példa arra, hogy két egymás mellett haladó közéleti férfiú azonos formájú, hasonló részletességű naplóban számoljon be életéről. Széchenyi és Wesselényi naplóiban ilyen csemegét kapunk. Az irodalmi gourmet belesüpped karos-zékébe és kényelmesen mondatja el magának az eseményeket előbb az egyik nagy magyarral, azután a másikkal... Még baráti vitakozásuk is kicsendül az egymás mellé tett naplókönyvekből.

Egy keveset mindenesetre még várunk kell ezzel az élvezettel. Egy-két év még el fog telni, amíg Wesselényi teljes naplója, amely térfogatban is megközelíti Széchenyit, a közönség előtt fog állani. Nem lehetünk tehát eléggé hálásak *Wesselényi Istvánné bárónénak, a naplóíró unokaméjének, amiért a Wesselényi-naplóból közel kétszáz nyomtatott lapnyi részt közrebocsátott, még pedig magyar fordításban.*

Ez, ugyebár, furcsán hangzik Wesselényi Miklósról szólván. A dolog magyarázata az, hogy Wesselényi *utinaplójáról* van szó. Wesselényi mindent, amibe belekezdett, a leglelkismeretesebben végezte. Mindenkor fogékony volt a nyugateurópai kultúra iránt, amikor pedig mind konkrétbb valóvá kezdett válni a Széchenyivel közösen megteendő külföldi útja: vas energiával fogott hozzá nyelvek tanulásához, sőt gyakorlás céljából naplóját is német, francia, olasz és angol nyelven írta. Számítsuk még hozzá a magyar, latin és oláh nyelvet, kiderül, hogy ez a hatalmas, őseresű magyar atléta, számos uradalom ura, tultett mai soknyelvű tudósaink.

Szóval az 1821—1822. években Széchenyivel együtt megtett utazásról van szó. Wesselényi huszonhatéves volt, Széchenyi harminc, de mindketten még elején pályafutásuknak. Mindkettőben lángoló hazaszeretet s a vágy látni, tanulni s azután — cselekedni.

Mostani utjuk Angolországba vitte őket, eredeti tervük azonban nem az volt. Tovább akartak menni, a szabadság igazi hazájába: Amerikába. Tulajdonképpen ez a gondolat volt az, amely lelkeiket teljesen egygyé forrasztotta. Ez Széchenyi naplójából világlik ki, amikor Széchenyi elmondja barátjának, hogy ő mindennap térdenállva végzi el ájtatosságát.

— Mily szívből fogunk örülni mind a ketten, — jegyezte fel Széchenyi Wesselényi helyesítő szavaira, Amerika felé utaztunkban a viharos, veszélyekkel teli tengeren, hogy mi még halálos veszedelemben sem tudunk észintebben meghajolni a Mindenható előtt, mint ahogy azt veszélytől és szerencsétlenségtől távol mindennap megtettük.

E két kiváló fiatal férfi naplója egymás mellé téve valóságos kincsesháza az érdekességeknek. Bajos is kiragadni belőle önálló témát. Talán állapodjunk meg a Wesselényi-féle uti napló elején és nézzük, mint töltötte idejét a fiatal báró Pesten 1821 októberében.

Nem tetszett neki Pest. Nem tetszett messze céljával szemben, de még kevésbé tetszett, amikor a zsidói templom harangjának szava és édesanyja bucsukönnyei jutottak eszébe. Unalmasan telt itt az ideje.

— Pest szépfekvésű s máris szépen épült város, de talán Európában a legunalmasabb. Rossz théatruma, pajkos jurátusoktól telefüstölt kávéházai vannak, kimondhatatlan rossz flaszterje. Sétáló helye — ámbár ahhoz kivált a Duna mellett igen szép fekvések vagynak — nincs. Szép equipage-okat, kivált most, teljességgel látni nem lehet s *asszonyai többnyire rutak.*

Ehhez tegyük hozzá, hogy Wesselényi ideáltypusa volt az időben a férfinak. Lényében nem volt semmi a nyegle nőhódítóból, de azért bővében volt sikereknek a nők körül. Most mindenesetre unatkozott. Már október 3-i pesti beköszöntése is boszantotta. Először a Magyar Királyhoz ment, ott azonban nem kapott szobát, de még előre küldött cselédeit és podgyászát sem találta. Végre mégis meg tudott szállni a Hétválasztónál. Este színházba sietett.

— Velem semmi köntös nem lévén, — írta — csak amint az uton voltunk, magyar nadrágban s egy kék dolmányban a théatromba mentem; nagyon mulattattot, hogy az emberek ugy néztek s mérték szemekkel, mint egy havasi medvét.

Széchenyivel is történt hasonló eset. Hiába, a nyárspolgár igen követelő volt. Pesten ő volt az ur

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Wesselényi Miklós

Idő

Személy

s ha bizonyos bámulatul is nézett az olyan hatalmas fiatal urakra, mint Wesselényi volt, a szokásos toilletől való eltérést nagyon zokon vette.

Igen érdekes, amit október 4-ről olvasunk:

— Széchenyivel Brudernnél voltunk vizitában. Megmutatta az új üveggel fedett épületjét, mely valóban szép. Ebéden Brudernnél a német poétákról beszélvén Schiller s főként Góthe nagyon legyaláztotta, az elsőnek izetlen unalmasság, a másikkal excentricizmus tétetődvén hibául. Én nem szólék a beszédbe, de megvallom, nem kissé botránkoztam.

A poétákat kétségtelenül Brudern szidta. Báró Brudern József egyike volt a száz év előtti Pest legérdekesebb embereinek. Dusan jövedelmező opalbényái voltak, amelyek hasznát kulturális szükségletek kielégítésére fordította. Irodalmi hajlandósága romantikus korában az exakt tudományok felé hajlott. Az időben is divat volt művészeti tárgyakat gyűjteni, Brudern azonban — bár műtárgyai is voltak — a *technika vívmányaiából csinált gyűjteményt.* Egy ugyancsak 1821-ből való leírás szerint gyönyörű kollekcója volt gépmodelleket ábrázoló rézmetszetekből; vízépítéséről összegyűjtötte a teljes irodalmat: megvolt nála minden új gazdasági gép vagy eredetiben vagy modelben; már 1805-ben volt gőzgépe, volt gázvilágító masinája, könyvműdája és írásmásoló gépe. Lakása valóságos technológiai muzeum volt, amelyet szívesen meg is mutatott minden érdeklődőnek. Jóbarátságban volt mindenkivel, akiben értelemet és műveltséget látott. Különösen sokat érintkezett Széchenyivel, aki gyakran meglátogatta őt Gyöngyösről is. Brudernnek volt az első üveges hintaja. Széchenyi ellenben jobban szerette a saját régebbi módiját.

Brudern Wesselényit sem engedte ki vendéglátó karjai közül, úgyhogy állandóan nála kellett ebédelnie. Egy ebéd után Wesselényi, Széchenyi István, Károlyi György és még egy Dóry nevű barátjuk huszonhárom perc alatt felszaladtak a Hétválasztótól a gellérthegyi csillagdáig. Ezt alaposan megnézték, de Wesselényit „nem nagyon interessálta“.

— Igaz, hogy fájlaltam ehhez is nem érteni, — írja — de megindulván, hogy ezen a földön magam körül s magamban mennyi van, amit nem értek, hamar elfelejtkezém a csillagokról

Mielőtt Pestől elbucszunk, ne felejtjük el megemlíteni, hogy az a híres ujonnan épült ház, amelyet báró Brudern megmutatott, nem volt más, mint a *Párizsi-Ház*, régente: *Párizsi-utácska*, amelyre gyermekkorunkból még jól emlékezünk. Valamikor

ötvösök és ékszerek apró boltjai szorongtak benne egymás mellett, harminc év előtt pedig derék cipész-
iparosok. A helye ma is megvan a Belvárosi Takarék-
pénztár palotájában.

Az unalmas Pestnél mulatságosabb volt a környéke, főképen Ürmény, ahol gróf Hunyady József várta fiatal barátait.

— Ürmény s Készi terén agarásztunk, — írja Wesselényi. — Tizenheten voltunk s a hat veres jockey ruhába öltözött agarász mind jó lovakon. A sok agár igen jól nézett ki. Nyulat felesen kaptunk. Délután érkezett Hunyady leánya, gr. Saurauné, egy a legszebb növésű asszonyok közül való s nyájas-sága, esze kettőzteti szépségét. Nagyon örvendek, hogy megismerkedhettem vele...

Mondom, Pest vidéke kellemesebb volt, mint Pest maga, bár Hunyadyék Pesten is megtalálhatók voltak. A két jóbarátnak azonban mennie kellett a tanulsággal tele Albion felé.

Siklóssy László.